

Nyt fra historisk videnskab

NEKROLOGER

Ingvar Andersson

19.3.1899 – 14.10.1974

Da Ingvar Andersson døde, mistede vi en af Danmarks og danske historikers bedste venner i Sverige. Han var skåning, studerede historie i Lund under Lauritz Weibull uden at blive vaskeægte Weibullianer og disputerede for doktorgraden 1928 med Afhandlingen *Källstudier till Sveriges historia 1230-1436*. 1928-42 var han docent ved Lunds universitet og 1921-39 amanuensis ved det skånske landsarkiv. Da hans vej mod et professorat til hans skuffelse syntes spærret ved Sture Bolins udnævnelse gik han 1939 til Sveriges Radio, hvor han var foredragschef 1942-46. Efter nogle år som fri forsker og forfatter blev han 1950 rigsarkivar. Ved sine gode kontakter i Kanslihuset og sin »vänliga övertalningsförmåga« satte han det nye rigsarkivbyggeri i gang, siger hans efterfølger. Da han 1965 blev pensioneret var de bombesikrede klippemagasiner færdige.

Ingvar Andersson var en af de lærdeste nordiske historikere, med en smidig intelligens og en vid historisk og almenlitterær horisont, tillige en af vort fags fineste skribenter. Det var velfortjent at han 1950 blev indvalgt i det svenske akademi. Han havde en sjælden evne til sympatisk forståelse af de mest forskelligartede historiske fænomener, og hans produktion er rigt varieret. Eksempler er foruden disputatsen den psykologisk indtrængende biografi af Erik XIV (1935), en samling af fine studier over Sveriges forbindelser med det øvrige Europa i 16. årh. (*Svenskt och europeiskt femtonhundratalet*, 1943, anmeldt af Astrid Friis i HT 10. r. VI) og *Skånes Historia*, der førte dybt ind i et stykke dansk fortid (I, fra den ældste tid til Skånske lov, 1947; manuskript til bd. II *Skåne i Nordens centrum (1225-1519)* var trykfærdigt ved hans død). Endvidere den store bruksmonografi *Uddeholms Historia* (I, Människor, Händelser, Huvudlinjer från äldsta Tid till 1914, kom 1960; bd. II var næsten færdigskrevet da han døde). Sit sikre iudicium og sit kendskab til senere dansk historie viste han i en stor kritisk og samtidig varmt anerkendende artikel i dette tidsskrift (11. r. II) om Bøggild-Andersens bog om Hannibal Sehested. Uden for sit fag, men ikke ud over sin evne, gik han med biografien af en stor svensk komponist (*Franz Berwald I-II*, 1970-71). Han var meget musikalsk og havde som ung overvejet at blive udøvende musiker.

Blandt nordisk interesserede i Danmark mødte man i 1930'erne og 1940'erne ofte, og ikke mindst hos Aage Friis, ønsket om at få skrevet en almenlæselig, virkelig Nordens historie, der ikke behandlede de enkelte lande hvert for sig. Det var klart at Ingvar Andersson var en mand, ja vel den eneste, der kunde løse opgaven. Desværre blev planerne om at engagere ham til arbejdet ikke realiseret. Til gengæld gav han alle historisk interesserede den formodentlig bedste eksisterende bog om et nordisk lands hele historie. Næst Sverige stod vistnok Danmark hans hjerte nærmest. Han var nogle gange i længere perioder i København – han arbejdede så godt her, sagde han. I København skrev han 1938-39 værket, der først udkom på dansk og også skulde være »en personlig tacksamhetsgård till Danmark, danskar och dansk kultur från Saxo till Henrik Pontoppidan och Carl Nielsen«: *Sveriges Historie gennem Tiderne* (1941). 1943 kom en stærkt omarbejdet udgave på svensk og senere oversættelser til tysk, finsk, russisk, engelsk, fransk og kinesisk.

Ingvar Andersson var en venneløs mand og havde mange venner i Danmark; nogle fandt han i historikerkredsen af 1929, som han sluttede sig til i 1930'erne. Han så gerne

danske historikere i sit hjem i Stockholm eller i det skånske sommerhus ved Hästveda. Det var en af hans glæder at føre dem gennem det skånske landskab og tale om minderne fra vor fælles historie.

Poul Bagge

Jerker Rosén

6.5.1909 – 22.3.1976

Den 22. marts 1976 døde historieprofessoren Jerker Rosén ved Lunds Universitet, knap 67 år gammel. Jerker Rosén var af skaansk slægt, og han knyttedes tidligt fast og varigt til Lund. Her blev han student, her skoledes han som historiker (embedseksamen 1933, doktor med docentbetyg 1939), og her virkede han som docent og professor, dog bortset fra aaret 1953–54, hvor han var professor i Uppsala, før han kaldtes tilbage til Lund. Han var elev af Gottfrid Carlsson, den fine kender af senmiddelalderens nordiske historie, men tog ogsaa del i Laur. Weibulls metodiske undervisning, og han blev, især som docent, en meget flittig bidragyder til hans tidsskrift *Scandia*, ligesom han siden var meget aktiv for at mildne modsætningerne mellem de svenske historiske skoler. Den væsentligste del af Jerker Roséns forskning har enten Skaane som emne eller udgangspunkt, eller den behandler svensk rigspolitik i forhold til de perifere provinser. Det gælder allerede den vægtige doktorafhandling »*Striden mellan Birger Magnusson och hans bröder 1302–1319*«, der med grundig kildekritisk udnyttelse af diplomerne, herunder ikke mindst Erik Menveds rigsbrevbog, redegør for disse aartiers komplicerede svenske og nordiske politik og afslører Erikskrønikens skæve fremstilling ved at omtolke hertug Eriks intrige-politik til fornem fyrstepolitik.

Som docent koncentrerede Jerker Rosén sine studier om forsvenskningen af de skaanske landsdele. Efter det lille populære skrift »Hur Skåne blev svenskt« (Det levande förflutna 3) fra 1943 fulgte i de kommende år dels den indtrængende redegørelse »Skånska privilegie- och reduktionsfrågor 1658–1686« (1944) og dels en række afhandlinger i *Scandia* 1944–48, især den principielle »Statsledning och provinspolitik under Sveriges stormaktstid« (1946). Modsat Knud Fabricius, der i værket »Skaanes Overgang fra Danmark til Sverige« I–IV (1906–58) lagde vægten paa det nationale sindelagsskifte, betragter Rosén Skaanes inkorporation og forsvenskning i bredere sammenhæng, og navnlig ved at sammenligne med tidligere erhvervede provinser tilknytning til det svenske rige naaede han frem til en klarere forstaaelse af de statsretslige og politiske komplikationer, der til forskellig tid var knyttet til begreberne inkorporation og uniformitet, samt af spillet omkring de danske kontra de svenske privilegier for de skaanske stænder. En særlig vægt tillagde Rosén den svenske jordpolitik for forsvenskningen, først gennem erhvervelse af dansk adelsgods, siden ved udstrækning af den svenske reduktion af afhændet eller bortkommet krongods til de skaanske landsdele. Denne interesse for krongodspolitikken med dens vekslen mellem udlodning af gods og inddragning (räfst) førte til fordybede studier i dette vigtige emne, ikke mindst nyvurderingen i »Kronoavsöndringar under äldre medeltid« (1949) og den fine analyse af »Drottning Margaretas svenska räfst« (1956).

Ogsaa paa andre omraader tog Jerker Rosén gerne del i den aktuelle diskussion om væsentlige spørgsmaal, og her som i hans talrige docentoppositioner bragte han stadig, i kraft af sin grundige kildeforskning og sikre og nøgterne dømmekraft, forskningen ind paa nye frugtbare synspunkter eller tilbage til de centrale problemer. Det gælder saa forskellige emner som Folkungetiden med striden mellem Birger Jarls sønner omkr. 1275 (1941 og 1947), Erik XIV.s personlighed (*Studier kring Erik XIV:s höga nämnd*, 1955) og Karl XII, hvis helteglorie taber en del af glansen i Roséns bidrag til »Den svenska